

Davek turizma

- Številna mesta napovedujejo vojno čezmernemu turizmu
- Omejitve za turistične skupine, spletne dovolilnice za dostop, sodi in lihi dnevi, omejitev namestitev Airbnb, turistične takse za obisk mest itd.
- Uravnavanje turističnega obiska v Sloveniji

Tekst: Polona Frelih



Ne morem živeti v Airbnbju – grafit ob pešpoti na Ljubljanski grad, ki je ena najbolj obleganih ljubljanskih turističnih znamenitosti, mi je dal misliti. V oči mi je padel že pred meseci, ko so v središču Ljubljane še kraljevali predvsem domačini. Že med velikonočnimi, še bolj pa med prvomajskimi prazniki pa so ulice ponovno zavzeli turisti. Turistični delavci so si meli roke in že napovedujejo rekordno poletno turistično sezono, celo boljše kot pred epidemijo.

Po drugi strani pa se prenekateri avtohtoni prebivalec z nostalgijo spominja časov, ko je imel svoje mesto »zase«. V želji ohraniti čisto okolje in kakovost življenja (tudi) za lokalne prebivalce v številnih evropskih mestih v pričakovanju počitnic, ko se tok popotnikov poveča, že napovedujejo »vojno« čezmernemu turizmu.

Da bi obvladali število turistov, so v katalonski prestolnici Barceloni že pred leti prepovedali kratkoročne najeme preko Airbnb. »Barcelona je ena izmed turistično najbolj obremenjenih evropskih destinacij, kjer se aktivno iščejo načini, kako zmanjševati število turistov, ne le zaradi upora prebivalcev, ampak tudi z namenom omejevanja okoljske škode. Leta 2019 je Barcelono obiskalo 8.520.417

Letos bodo med poletno sezono prvič izvedli monitoring plovil na Soči, kjer so na šestih krajih že namestili števce.



turistov, Ljubljano pa istega leta 1.424.378. Da je turistični pritisk tudi na Ljubljano prevelik, kaže preprost izračun: Barcelono je obiskalo 5,3-krat več turistov, kot ima prebivalcev, Ljubljano pa 4,9-krat več turistov, kot ima prebivalcev,« je **Eva Matjaž** zapisala v analizi z naslovom *Visok okoljski davek mestnega turizma*. V Ljubljani o kakršnemkoli omejevanju turističnega obiska (za zdaj?) ne razmišljajo, medtem ko se s tem že intenzivno ukvarjajo države z največjim številom turistov v Evropi, med njimi Italija, Francija, Španija in Nizozemska.

Seks, droge in rokenrol

Začnimo s seksom, drogami in rokenrolom, zaradi česar je Nizozemska že vrsto let priljubljena turistična destinacija. A njihovo glavno mesto Amsterdam noče biti več razvpito središče zabave, pač pa želijo izpostaviti svojo bogato zgodovino, živahno kulinarčno sceno in ljubezen do umetnosti. S tem namenom so začeli turistično kampanjo, s katero nekatere turiste poskušajo odvrniti od obiska, začevši s potencialnimi turisti iz Združenega kraljestva.

Amsterdam je že dolgo privlačen za britanske turiste, zlasti mlade moške, ki prihajajo za nekaj dni v velikih skupinah, pijejo in kadijo konopljo v lokalnih kavarnah in barih, nato pa obiščejo četrtrdečih luči, kjer se pogosto vedejo asocialno.

Amsterdam spolnim delavkam že stoletja dovoljuje, da zakonito delujejo v srednjeveškem mestnem jedru, po novem pa bodo morali bordeli svoja vrata zapreti že ob 3. uri namesto ob 6. uri zjutraj. Bari se po novem zapirajo ob 2. uri zjutraj, prej pa so ostajali odprti vso noč, poleg tega so prepovedali kajenje konoplje v javnosti.

Britanci, stari od 18 do 35 let, ki načrtujejo potovanje v Amsterdam in bodo v svoje iskalnike vnašali izraze, kot so »fantovska zabava v Amsterdamu«, »poceni hotel Amsterdam« itd., bodo opozorjeni s pojavnimi okni, v katerih bodo obveščeni o novih omejitvah in ogromnih denarnih kaznih, če se bodo neprimerno obnašali, ali celo o možnosti vrnitve v domovino s kazensko evidenco. Kampanja je del *Visitors Economy Vision 2023* in jo nameravajo zagnati tudi med mladimi po vsej Nizozemski, saj so bili tudi nizozemski turisti v zadnjih letih deležni ostrih kritik zaradi povzročanja nemirov v Rimu in divjanja v Španiji.

Podžupan Amsterdama **Sofyan Mbarki** je jasen, da so turisti še vedno dobrodošli, strinja se, da gre za precej radikalen ukrep, vendar želi, »da bi naše mesto ohranili primerno za življenje«. V kampanji z naslovom *Kako do Amsterdama* ljudem povedo, kaj je sprejemljivo vedenje in kaj ni: uriniranje v javnosti, pijančevanje in nered, povzročanje hrupa in kupovanje mamil od uličnih preprodajalcev ...

Amsterdam omejuje rast turistične industrije

V Amsterdamu že razmišljajo o dodatnih omejitvah, ki so plod skupnih prizadevanj skupine meščanov, turistične industrije in županje **Femke Halsema**. Katalog ukrepov *Stad in Balans* vključuje 88 ukrepov in je bil predstavljen novembra lani. Mednje sodijo omejitve pri številu turistov, pristojbine za dnevne turiste, višje pristojbine za nizkocenovne letalske prevoznike ter ideje, kako turiste zvabiti v soseske, ki niso v središču mesta.

Pri meščanski pobudi *Amsterdam* ima izbiro so vložili peticijo za omejevanje števila dnevnih turistov, in sicer z 22 milijonov na 12

V Amsterdamu so turisti še vedno dobrodošli, a hkrati želijo mesto ohraniti primerno za življenje. V kampanji z naslovom *Kako do Amsterdama* so zapisali, kaj je sprejemljivo vedenje in kaj ni.



V Benetkah so pred nedavnim objavili načrte za omejitev namestitev Airbnb v središču mesta in vstopnino za vse, ki ne prespijo v hotelu. Že dve leti pa ne smejo več pristajati v mestni laguni in uporabljati kanala Giudecca križarke velikanke.

milijonov nočitev. Podpisalo jo je 30.000 prebivalcev, mestni svet pa že tudi sprejel. Amsterdam je postal prvo mesto na svetu, ki je tudi formalno omejilo rast turistične industrije.

»Moč te uredbe je, da smo se dogovorili, koliko turistov je dobro za Amsterdam,« je odločitev pospremil **Reinier van Dantzig**, vodja parlamentarne skupine leve liberalne stranke Democreten 66. Tudi spodnja meja turistov je pomembna – pred sezono bi si jih želeli celo več –, zgornja meja pa prav tako, saj služi temu, da situacija ne uide izpod nadzora.

Mestni svet pripravlja letno napoved turističnih prenočitev za tekoče in prihodnji leti ter bilanco za preteklo leto. Če se bo število prenočitev približalo mejnim vrednostim, nameravajo v šestih mesecih pripraviti strateški načrt z ukrepi, kot sta ureditev najema zasebnih sob ali sprememba turistične takse. Poleg tega bi se občinski svet vsaki dve leti seznanil s kakovostjo življenja v mestnih četrtih.

Domačini se pritožujejo nad turisti

Mestne oblasti v Marseillu v južni Franciji, ki velja za srce francoske riviere in eno najbolj priljubljenih turističnih destinacij, so se za omejevanja odločili že lani. V naravnem parku Calanque de Sugiton in bližnji plaži, ki spada pod njihovo pristojnost, po novem od obiskovalcev zahtevajo, da pred prihodom zaprosijo za spletno dovolilnico. Turisti imajo možnost, da spletno rezervacijo opravijo do 3 dni prej, ob 18. uri večer prej pa so rezervacije zaključene.



Amsterdam noče biti več razvpito središče zabave, želijo izpostaviti svojo zgodovino, kulinarčno sceno in ljubezen do umetnosti.

Mestne oblasti bodo izvajale patrulje na kraju samem, da bi zagotovile spoštovanje nove uredbe. Dnevno število obiskovalcev je omejeno na 400 ljudi, ena oseba pa lahko omenjeno destinacijo obišče le 8-krat v poletnem času. Nova pravila veljajo med poletno turistično sezono; od konca junija pa vse do konca avgusta.

V najbolj zanimiv del naravnega parka Calanques po novem dovolijo samo 500 obiskovalcem na dan; doslej je bila ta številka 3000. Poleg tega morate obisk vnaprej rezervirati, lokalni prebivalci pa imajo vedno prednost pred turisti.

Čezmerni turizem ni samo problem velikih mest in drugih turističnih znamenitosti, pač pa tudi francoskega podeželja. Med pandemijo

kovida so se namreč prebivalci velikih mest začeli zgrinjati na podeželje in v nekatera majhna mesta. »V času epidemije je v eno izmed majhnih normandijskih vasic prišlo na desettisoče ljudi, zlasti iz Pariza,« je povedal **Ben Collier**, vodja trženja turizma v Normandiji za angleško govoreče trge. »Domačini so se pritoževali nad tistimi, ki so prišli za en dan in od njih lokalna skupnost ni imela nobene koristi. Kaj koristi, škodo!«

Nova pravila bodo pripomogla k zmanjšanju gneče med poletnimi potovalnimi meseci, uradniki pa želijo v prihodnje popotnike spodbuditi, da ta območja obiščejo tudi v času, ko ni konic, v upanju, da bodo odpravili gnečo in zmanjšali zastoje. »Domače turiste poskušamo spodbuditi, da pridejo raje kdaj drugič, ne pa v poletnih mesecih ali obdobjih največje obremenitve,« je dejal Collier. Ko so se pred leti na Bledu s podobno prošnjo obrnili na domače turiste, je v medijih izbruhnil pravi škandal.

Na Amalfijski obali, ki velja za enega največjih biserov Italije, so določili sistem, ki določa, kdo lahko dostopa do znamenite 35-kilometrskce ceste med Vietri sul Mare in Positanom.





V Barceloni so, da bi obvladali število turistov, že pred leti prepovedali kratkoročne najeme preko Airbnb. Zdaj pa so naredili še korak naprej in prenatrpanost poskušajo zmanjšati tudi z omejevanjem turističnih skupin.

Sodi in lihi kot v Jugoslaviji

Benetke so ena od svetovnih turističnih atrakcij, kjer so se zaradi ekonomskih razlogov dolgo zanašali na netrajnostne turistične prakse, v zadnjih letih pa tudi tam vedno bolj poskušajo krmariti med gospodarskimi in okoljskimi vzgibi. Pred nedavnim so objavili načrte za omejitev namestitev Airbnb v središču mesta in vstopnino za vse, ki ne prespijo v hotelu.

Od 1. avgusta 2021 križarke velikanke ne smejo več pristajati v mestni laguni in uporabljati kanala Giudecca. Za dostop do zgodovinskega središča so za potnike na voljo vaporetti, vodni avtobusi, ter manjše ladje za prevoz tovora. Omejitve v Benetkah so posledica dejstva, da poleti mesto vsakodnevno obišče povprečno 150.000 turistov, kar pomeni, da je razmerje med turisti in domačini 50 : 1. Kmalu bodo uvedli tudi turistično takso za vse, ki želijo obiskati mesto. Cena bo odvisna od povpraševanja za ta dan.

Na Amalfijski obali, ki velja za enega največjih biserov Italije, so lokalni uradniki prav tako že lani uvedli nov sistem, ki izmenično

določa, kdo lahko dostopa do znamenite 35-kilometrskce ceste med Vietri sul Mare in Positanom. Ob lihih dnevih lahko po cesti vozijo samo avtomobili z registrskimi tablicami, ki se končajo z lihiimi številkami, ob sodih dnevih pa avtomobili s sodimi številkami. So se nemara zgledovali po rajni Jugoslaviji?

Posebna politika velja med poletno turistično sezono; od sredine junija do konca septembra, med vikendi od 10. do 18. ure pa tudi med velikonočnimi prazniki. Prebivalci regije so izvzeti, prav tako javni avtobusi in taksiji.

Proč z megafoni

Kot smo omenili, so v Barceloni, da bi obvladali število turistov, že pred leti prepovedali kratkoročne najeme preko Airbnb. Zdaj pa so naredili še korak naprej in prenatrpanost poskušajo zmanjšati tudi z omejevanjem turističnih skupin. Koliko ljudi je lahko v njej, je odvisno od okrožja, ki ga obiščejo. Za okrožje One, ki vključuje živahno središče Barcelone in priljubljene soseske, kot sta Gotska četrt in La Barceloneta, turistične skupine ne smejo preseči 30 ljudi, za manjša območja pa celo le 15 oseb. Uvajajo tudi enosmerno vožnjo na 24 mestnih ulicah, hrup pa omejujejo s prepovedjo vseh megafonov v mestu. Turistični vodniki morajo za posredovanje informacij uporabljati radijsko opremo ali šepetalne naprave, te naprave morajo uporabljati tudi v mestnem javnem prevozu.

»Turistične agencije so že začele uporabljati naprave za šepetanje, s čimer zagotovijo, da hrup ne moti tistih, ki niso del skupine. Upoštevati morajo tudi, kako številna je lahko skupina glede na omejitve,« pravi **Melissa da Silva**, predsednica The Travel Corporation.

Slovenija med pionirji trajnosti

Slovenija je ena od vodilnih trajnostnih destinacij na svetu, zato je med prvimi začela sprejemati tudi ukrepe za uravnavanje turističnega obiska. V soteski Vintgar so tako že leta 2020 uvedli enosmerni ogled soteske, leta 2021 so začeli spletno prodajo vstopnic, lani pa so v sodelovanju z javnim zavodom Triglavski narodni park (TNP) določili, da je v soteski lahko hkrati le nekaj več kot 250 ljudi. To so letos formalizirali s sprejemom odredbe o omejitvah obiskovanja in ogledovanja naravne znamenitosti Vintgar, za kar je poskrbelo ministrstvo za naravne vire in prostor.

»S tem skušamo usmerjati turistične tokove, se izogniti preobremenitvam in povečati zadovoljstvo obiskovalcev, hkrati pa zagotavljati tudi kakovost življenja v lokalni skupnosti in ohraniti naravo,« je poudaril **Janez Poklukar**, predsednik turističnega društva Gorje, ki s sotesko Vintgar upravlja že 130 let. Tudi Posočje že več let velja za priljubljeno turistično točko tako za domače kot tuje goste. Lani so v Tolminskih koritih našli več kot 100.000 obiskovalcev, zato so letos uvedli omejitve. Korita ob rekah Tolminki in Zadlaščici si bo lahko v enem terminu ogledalo 200 obiskovalcev. Cilj ukrepa je zmanjšati vpliv na okolje in gnečo, ki je na vrhuncu sezone vplivala tudi na izkušnjo obiskovalcev in življenje domačinov.

Letos bodo med poletno sezono prvič izvedli tudi monitoring plovil na Soči, kjer so na šestih krajih že namestili števce. Na Zavodu Dolina Soče razmišljajo, kako urediti tudi druge najbolj priljubljene turistične točke v Posočju. »Če smo bili v preteklosti vsi usmerjeni

V Barceloni so, da bi obvladali število turistov, že pred leti prepovedali kratkoročne najeme preko Airbnb. Kaj pa v Ljubljani?



Calanque de Sugiton, Marseillu najbližji neokrnjeni zaliv, v poletnih mesecih privabi ogromno domačinov in turistov. Gre za majhen zaliv s prosojno vodo, obdan z borovci. Plaža je dolga le 20 metrov, do tja pa je potrebnih 45 minut hoje po gozdni poti, kar povzroča erozijo prsti, zato so se odločili za omejevanje.

v promocijo destinacij, moramo sedaj z destinacijami začeti upravljati,« ocenjuje direktor Zavoda Doline Soče **Viljam Kvalič**. Sistem obiskovalcev bo treba urediti tudi pri slapu Kozjak in Boka ter pri izviru Soče, spremembe pa se v prihodnje obetajo tudi pri soteskanju v Fratarici in Predelici.

Lokalne skupnosti na biosfernem območju Julijske Alpe in javni zavod Triglavski narodni park (TNP) že od leta 2020 nadgrajujejo trajnostno ureditev prometa, da bi omilili pritisk motornega prometa. Ob tem obiskovalce spodbujajo, da pustijo svoja vozila na enem izmed parkirišč na obrobju narodnega parka, izlet pa nadaljujejo peš, s kolesom ali z javnim prevozom, denimo na Mangartsko sedlo, v dolino Vrata ...

»Osebo mislim, da turistov ni nikoli preveč, je pa pomembno, kako jih razporedimo. Ljudi je treba usmerjati, jim omogočiti, da potovanje vnaprej splanirajo, vnaprej kupijo karte, rezervirajo parkirno mesto. Pomembno je tudi definiranje vsebine posamezne destinacije, saj že tako narediš nabor gostov. Pri jezeru Jasna smo dobili ekspertno mnenje, da smo klimatsko alpsko letovišče, in že tako med gosti poskrbeli za selekcijo,« pa meni **Dominik S. Černjak**, novi predsednik Turistične zveze Slovenije. ■

DESTINACIJE Z NAJSTROŽJIMI TURISTIČNIMI OMEJITVAMI

Prepovedano mesto, Peking

V Muzeju palač, znanem tudi kot Prepovedano mesto, so leta 2014 napovedali načrte za omejitev števila obiskovalcev na 80.000 na dan. Razlog za turistično zgornjo mejo je prezasedenost, saj gre za najbolj obiskan muzej na svetu. Leta 2014 je bilo tam več kot 15 milijonov ljudi. V zadnjih letih so prepovedali turističnim vodnikom uporabo mikrofонов z ojačevalcem. Vstopnice je mogoče kupiti po spletu, zato gostje vedo, kdaj je njihov čas za obisk.

Machu Picchu, Peru

Nekdaj so se lahko obiskovalci prosto sprehajali po tem mestu iz 15. stoletja ter raziskovali dih jemajoče ruševine in okoliško pokrajino. Pred leti pa so v sodelovanju z Unescom sprejeli nove predpise, saj je število obiskovalcev v letu 2014 preseglo 1,2 milijona. Zdaj morajo za vstop v inkovsko citadelo turisti najeti lokalnega vodnika, slediti eni od treh poti skozi kompleks in upoštevati časovne omejitve ob določenih točkah, da se množice premikajo.



Butan, Južna Azija

Budistično kraljestvo Butan se ponaša s turizmom malega obsega in visoke vrednosti – vsako leto povprečno sprejme le 140.000 turistov. Za obisk morajo tuji obiskovalci pridobiti vizum in rezervirati počitnice prek licenciranega butanskega organizatorja potovanj. Kraljeva vlada določi najnižjo dnevno ceno paketa, ki jo morajo obiskovalci plačati; običajno se giblje med 200–250 dolarji na dan. Vsota pokrije vse namestitve, obroke, vodnike in notranji prevoz. Del tega denarja gre za zagotavljanje brezplačnega izobraževanja, zdravstvenega varstva in zmanjševanje revščine.



Galapaški otoki, Ekvador

Na teh 19 otokih živi približno 9000 živalskih vrst, tako na kopnem kot v vodi. Do leta 2007 so prebivalci in turisti tako obremenili ekosisteme, da so Združeni narodi destinacijo uvrstili na seznam ogrožene dediščine. V zadnjih letih so razvili sistematičen program, ki regulira, koliko turistov lahko dnevno obišče posamezni otok. Predpisi zahtevajo, da morajo imeti obiskovalci na vsakem otoku s seboj usposobljenega naravoslovnega vodnika. Potniki lahko na otokih ostanejo največ štiri noči, ladja pa pet dni.

Otok Lord Howe, Avstralija

Otok ponuja redko floro, favno in morsko življenje. Okoliška kristalno čista voda ponuja zatočišče več kot 400 vrstam rib in 90 vrstam koral. Gre za enega najčistejših krajev na svetu, saj je 75 odstotkov prvotne vegetacije otoka nedotaknjene. Na otoku živi samo 350 prebivalcev in samo 400 turistom je dovoljeno, da naenkrat obiščejo otok, ki je namenjen rekreaciji na prostem.

Sejšeli, Afrika

V tej otoški državi v Indijskem oceanu sta princ William in Kate preživela medene tedne in nemara je bila prav zato deležna izjemne rasti turističnega obiska; turistov je bilo šestkrat več kot prebivalcev. Da bi omejili število obiskovalcev, so prepovedali gradnjo velikih hotelskih kompleksov. Čeprav je turizem največja gospodarska panoga na Sejšelih, so oblasti odločene, da bodo ostale zavezane trajnostnemu delovanju.



Antarktika

Turizem na Antarktiki je vztrajno in nevarno naraščal vse do leta 2009, ko se je 28 držav članic Antarktične pogodbe končno odločilo za njegovo omejevanje. Ladje z več kot 500 potniki sploh ne smejo pristati. V vsakem doku lahko pristane samo ena, na obalo pa je dovoljeno le sto potnikom. Obiskovalci morajo potovanje urediti pri operaterjih, ki so jih odobrili nacionalni organi.